

ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
('Εκδόσεις « 'Επὶ τὰ Πρόσω »)

ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΠΟΤΚΙΝ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΓΙΑΓΚΟΣ ΜΙΛΤ. ΜΑΓΚΑΝΑΡΑΣ

1898

ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν φιλοσόφων ὡς καὶ ἐν ταῖς καθημεριναῖς συναναστροφαῖς. Τὰ πολιτικά, οἰκονομικά καὶ κοινωνικά συστήματα πίπτουν εἰς ἐρείπια· οἰκοδομὴ γενομένη ἀκατοίκητος, στενοχωρεῖ, ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σπερμάτων τῶν παραγομένων εἰς τοὺς εὐρωτιῶντας τοίχους τοῦ καὶ γεννωμένων πέριξ αὐτοῦ.

Μία ἀνάγκη νέας ζωῆς γίνεται ἐπαισθητή. Ὁ κώδηξ τῆς ἐπικρατούσης ἠθικῆς, ὁ διέπων τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ των, δὲν φαίνεται πλέον ἐπαρκής. Παρατηρεῖται ὅτι τὸ δεῖνα πρᾶγμα θεωρούμενον πρότερον ὡς δίκαιον, δὲν εἶναι ἢ φωνάζουσα ἀδικία. Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν νέων ἰδεῶν καὶ τῶν παλαιῶν παραδόσεων ἐκρήγνυται εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, εἰς ὅλα τὰ περιέχοντα μέχρι τοῦ κόλπου τῆς οἰκογενείας. Ὁ υἱὸς ἔρχεται εἰς χεῖρας μὲ τὸν πατέρα· εὕρισκει ἀνάποδον ὅ,τι ὁ πατὴρ τοῦ εὕρισκει ὅλως φυσικὸν καθ' ὅλον τοῦ τὸν βίον· ἡ θυγάτηρ ἐξεγείρεται κατὰ τῶν ἀρχῶν τὰς ὁποίας ἡ μήτηρ τῆς τῇ μετεδίβαζεν ὡς τὸν καρπὸν μακρᾶς πείρας. Ἡ συνείδησις τοῦ λαοῦ ἐξανίσταται καθ' ἑκάστην ἐναντίον τῶν γεννωμένων ἐν τῇ τάξει τῶν προνομιούχων καὶ ὀκνηρῶν σκανδάλων, ἐναντίον τῶν διαπραττομένων ἐγκλημάτων, ἐν ὀνόματι τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου ἢ πρὸς διατήρησιν τῶν προνομίων. Οἱ ἐπιθυμοῦντες τὸν θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης, οἱ θέλοντες νὰ ἐφαρμόσουν τὰς νέας ἰδέας, εἶναι κατηναγκασμένοι ν' ἀναγνώρισουν ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν γενναίων ἰδεῶν των, τῶν φιланθρώπων, τῶν ἀναγεννητικῶν δὲν δύναται νὰ γίνη ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὅπως ἦναι συντεταγμένη· ἐννοοῦν τὴν ἀνάγκ-

κὴν μιᾶς ἐπαναστατικῆς ταραχῆς, ἥτις σαρῶνει ὅλην αὐτὴν τὴν μούχλα, ζωογονεῖ διὰ τῆς πνοῆς τῆς τὰς ναρκωμένας ταύτας καρδίας καὶ προσφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν αὐταπάρνησιν, τὸν ἡρωϊσμόν, ἄνευ τῶν ὁποίων μία κοινωνία ἐξευτελίζεται, καταπίπτει, ἀποσυντίθεται.

Εἰς ἐποχὰς μανιώδους πρὸς πολιτισμὸν ὁρμῆς, πυρετωδῶν κερδοσκοπιῶν καὶ κρίσεων, αἰφνιδίας καταστροφῆς μεγάλων βιομηχανικῶν καὶ ἐφημέρου προαγωγῆς ἄλλων παραγωγικῶν κλάδων, σκανδαλωδῶν περιουσιῶν ἐντόσ τινων ἐτῶν συσσωρευθεισῶν καὶ διασκορπισθεισῶν—ἐννοεῖ τις ὅτι τὰ οἰκονομικὰ συστήματα τὰ ἰσχύοντα ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς συναλλαγῆς, πολὺ ἀπέχου, νὰ δώσουν εἰς τὴν κοινωνίαν τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν εἶναι τεταγμένοι νὰ πῇ ἐγγυηθοῦν· παρατηρεῖ τις ὅτι ταῦτα φέρουν ἀκριδῶς εἰς τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Ἀντὶ τῆς πάξεως κυοφοροῦν τὸ χάος, ἀντὶ τῆς εὐδαιμονίας—τὴν δυστυχίαν, τὴν ἀβεβαιότητα τῆς αὔριον· ἀντὶ τῆς ἁρμονίας τῶν συμφερόντων, τὸν πόλεμον, πόλεμον διαρκῆ τοῦ ἐκμεταλλευτοῦ κατὰ τῶν παραγωγέων καὶ τούτων μεταξύ των. Βλέπει τις τὴν κοινωνίαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διχαζομένην εἰς δύο ἐχθρικά στρατόπεδα καὶ ὑποδιαιρουμένων ταύτοχρόνως εἰς χιλίους μικροὺς ὁμίλους λυσσῶδως ἀλληλομαχομένων. Βεβαρυμένοι ἐκ τῶν διαμαχῶν τούτων, ἐκ τῶν δυστυχιῶν τὰς ὁποίας ὑποθάλλει ἡ κοινωνία, ὁρμᾷ εἰς τὴν ζήτησιν ἐνὸς νέου ὁργανισμοῦ, ἀπαιτεῖ μεγαλόφῶνως πλήρη μετασκευὴν τοῦ συστήματος τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς παραγωγῆς, τῆς συναλλαγῆς καὶ ὅλων τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων οἰκονομικῶν σχέσεων.

Ἡ Κυβερνητικὴ μηχανή, ἐπιφορτισμένη νὰ διατηρῇ τὴν ὑπάρχουσαν τάξιν, λειτουργεῖ ἀκόμη Ἄλλ' εἰς ἐκάστην στροφὴν τῶν ἐκτροχισμένων τροχῶν τῆς προσκόπτει καὶ σταματᾷ. Ἡ λειτουργία τῆς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δύσκολος καὶ ἡ ἐξεγειρομένη διὰ τὰ ἐλαττώματά της δυσἀρέσκεια ὁλοὲν αὐξάνει. Ἐκάστη ἡμέρα γεννᾷ νέας ἀπαιτήσεις.—«Μεταρρυθμίσατε τοῦτο, μεταρρυθμίσατε ἐκεῖνο», φωνάζουν πανταχόθεν.—«Στρατός, οἰκονομικά, φόροι, δικαστήρια, ἀστυνομία, ὅλα πρέπει νὰ διορθωθοῦν, νὰναδιοργανωθοῦν, νὰ ἰδρυθοῦν ἐπὶ νέων βάσεων» λέγουν οἱ μεταρρυθμισταί. Καὶ ὅμως ὅλοι ἐννοοῦν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ διορθώσουν, ν' ἀνακαινίσουν ὅτι δῆποτε, διότι ὅλα διατηροῦνται· ὅλα συνάμα θ' ἀνακαινίζοντο, καὶ πῶς ν' ἀνακαινισθῶσιν ὅταν ἡ κοινωνία ἦναι διηρημένη εἰς δύο φανερώς ἐχθρικά στρατόπεδα; Ἡ ἱκανοποίησις τῶν δυσἀρεστημένων, θὰ ᾔτο δημιουργία νέων τοιούτων.

Ἀνίκανοι νὰ ριφθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μεταρρυθμίσεων, διότι οὕτω θὰ ἠναγκάζοντο εἰς τὴν Ἐπανάστασιν, συγχρόνως δὲ πολὺ ἀνίσχυροι νὰ ριφθῶσιν εἰλικρινῶς εἰς τὴν ἀντίδρασιν, αἱ κυβερνήσεις ἐφαρμόζουν μισὰ μέτρα, μηδὲνα δυνάμενα νὰ ἱκανοποιήσουν καὶ ἐγείροντα νέα παράπονα. Αἱ μετριότητες αἱ ἐπιφορτιζόμεναι εἰς τὰς μεταβατικὰς ταύτας ἐποχὰς νὰ διευθύνουν τὸ κυβερνητικὸν σκάφος, περὶ ἐνὸς μόνον πράγματος σκέπτονται: νὰ πλουτίσωσιν ἐπὶ προνοία τοῦ προσεχοῦς ἐσσκεπάσματος. Πανταχόθεν προσβάλλόμενοι, ἀμύνονται ἀδεξίως, λοξοδρομοῦν, κάμνουν ἀνοησίας ἐπὶ ἀνοησιῶν, καὶ μετ' ὀλίγον κατορθώνουν νὰ τραβήξουν τὸ τελευταῖον τῆς σωτηρίας

σχοινί : πνίγουν τὸ κυβερνητικὸν γόητρον ἐν τῷ γελοίῳ τῆς ἀνικανότητός των.

Εἰς τὰς ἐποχὰς ταύτας ἡ Ἐπανάστασις ἐπιβάλλεται. Αὕτη καθίσταται μία κοινωνικὴ ἀνάγκη : ἡ κατάστασις εἶνε κατάστασις ἐπαναστατικὴ.

Ὅταν μελετῶμεν παρὰ τοῖς καλλιτέροις ἡμῶν ιστορικοῖς τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μεγάλων ἐπαναστατικῶν κλονισμῶν, εὐρίσκομεν συνήθως ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτόν : «Τὰ αἷτια τῆς Ἐπαναστάσεως», ζωηρὰν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς παραμονῆς τῶν συμβεβηκότων. Ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ, ἡ γενικὴ ἀβεβαιότης, τὰ πιεστικὰ μέτρα τῆς κυβερνήσεως, τὰ μισαρὰ σκάνδαλα τὰ καταδικνύοντα τὰ μεγάλα ἐλαττώματα τῆς κοινωνίας, αἱ νέαι ιδέαι ζητοῦσι νὰ ἔλθουν εἰς φῶς καὶ νὰ ριφθῶσι κατὰ τῆς ἀνικανότητος τῶν θιασωτῶν τοῦ παλαιοῦ συστήματος—τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν λείπει. Θεωροῦντες τὴν εἰκόνα ταύτην, φθάνομεν εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Ἐπανάστασις ἦτο τῷ ὄντι ἀναπόφευκτος, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη ἔξοδος παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων.

Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν πρὸ τοῦ 1789 κατάστασιν, ὅπως μᾶς τὴν παριστοῦν οἱ ιστορικοί. Νομίζετε ὅτι ἀκούετε τὸν χωρικὸν παραπονούμενον διὰ τὸν φόρον τοῦ ἄλατος, τὴν δεκάτην, τοὺς φεουδαλικοὺς δασμοὺς καὶ νὰ τρέφῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀδιάλλακτον μῖσος κατὰ τοῦ δεσπότου, τοῦ καλογήρου, τοῦ καπαρωτοῦ, τοῦ ἐπιστάτου. Σὰς φαίνετε ὅτι βλέπετε τοὺς χωρικοὺς παραπονούμενους ὅτι ἀπώλεσαν τὰς δημοτικάς των ἐλευθερίας καὶ νὰ πιέζουν τὸν βασιλέα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν καταρῶν των.

Ἀκούετε τὸν λαὸν βλασφημοῦντα τὴν βασίλισσαν, ἐξανιστάμενον εἰς τὰς ἀφηγήσεις περὶ τῶν πράξεων τῶν ὑπουργῶν καὶ μονολογοῦντα κάθε στιγμὴν ὅτι οἱ φόροι εἶναι ἀνυπόφοροι καὶ οἱ δασμοὶ ὑπέρογκοι, ὅτι ἡ ἐσοδεία εἶναι κακὴ καὶ ὁ χειμὼν δριμύς, ὅτι τὰ τρόφιμα εἶναι πολὺ ἀκριβὰ καὶ οἱ καπαρῶται ἄπλειστοι, ὅτι οἱ δικηγόροι τοῦ χωρίου κατατρώγουν τὴν συγκομιδὴν τοῦ χωρικοῦ καὶ ὅτι ὁ ἀγροφύλαξ θέλει νὰ παίξῃ μὲ τὸ τρυπακάρυδο, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ταχυδρομεῖον εἶναι κακῶς ὀργανισμένον καὶ οἱ ὑπάλληλοι πολλοὶ ὀκνηροί. Ἐν βραχυλογίᾳ, τίποτε δὲν πηγαίνει καλά, ὅλοι παραπονοῦνται: «Τοῦτο δὲν ἤμπορεῖ νὰ διαρκέσῃ, θὰ ἔχῃ κακὸν τέλος!» ἀκούετε πανταχόθεν.

Ἄλλ' ἀπὸ τοὺς εἰρηνικοὺς τούτους συλλογισμοὺς μέχρι τῆς ἀνταρσίας, τῆς ἐπαναστάσεως—ὑπάρχει ὁλόκληρος ἄβυσσος, ἡ χωρίζουσα παρὰ τῇ μεγαλητέρα μερίδι τῆς ἀνθρωπότητος τὸν **συλλογισμὸν** ἀπὸ τῆς **πράξεως**, τὴν **ὀκέψιν** ἀπὸ τῆς **θελήσεως**, τῆς ἀνάγκης τοῦ δράν. Πῶς ἡ ἄβυσσος αὕτη ὑπερεπηδήθη; Πῶς οἱ ἄνθρωποι οὔτοι, οἵτινες χθὲς ἀκόμη παρεπονοῦντο ὅλως εἰρηνικῶς περὶ τῆς τύχης των, καπνίζοντες τὸ σιγάρον των καὶ οἵτινες, μίαν στιγμὴν ἔπειτα, ἐχαιρέτων ταπεινῶς τὸν αὐτὸν ἀγροφύλακα καὶ τὸν χωροφύλακα, τοὺς ὁποίους πρὸ ὀλίγου ἐκακολόγουν, πῶς ἡμέρας τινὰς βραδύτερον, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσωσι τὰ δρέπανα καὶ τὰ σιδηρὰ ρόπαλά των καὶ μετέβησαν νὰ προσβάλουν εἰς τὸ φρούριόν του τὸν αὐθέντην των τὸν χθὲς ἀκόμη τῶσον φοβερὸν; Διὰ ποίας μαγείας οἱ ἄνθρωποι οὔτοι, τοὺς ὁ-

ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΠΟΤΚΙΝ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἐν τῷ βίῳ τῶν Κοινωνιῶν ὑπάρχουν ἐποχαί, καθ' ἃς ἡ Ἐπανάστασις καθίσταται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, καθ' ἃς ἐπιβάλλεται κατ' ἀπόλυτον τρόπον. Νέαι ιδέαι κυοφοροῦνται παντοῦ, ζητοῦν γὰρ ἔλθουν εἰς φῶς, νὰ εὑρουν ἐφαρμογὴν ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ συνεχῶς προσκρούουν εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀδρανείας τῶν ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ παλαιοῦ συστήματος, πνίγονται ἐν τῇ πνιγερᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν παλαιῶν προλήψεων καὶ παραδόσεων. Αἱ παραδεδεγμέναι ιδέαι ἐπὶ τῆς συντάξεως τῶν Κρατῶν, ἐπὶ τῶν νόμων τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας, ἐπὶ τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν τῶν πολιτῶν ἀμοιβαίων σχέσεων, δὲν ἀντέχουν πλέον ἐνώπιον τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς τῆς ὑποσκαπτοῦσης αὐτάς καθ' ἑκάστην, εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἐν ταῖς αἰθούσαις ὡς καὶ ἐν τοῖς καπηλείοις,